

MARCELLE HENDRICKX, DE VRO UW VAN DIEDERIK STAPEL DIE WERELDNIEUWS WERD WEGENS WETENSCHAPSFRAUDE

‘Als je elkaar echt liefhebt, KUN JE HEEL VEEL ELLENDEN DOORSTAAN’

Het gezinsleven van Marcelle Hendrickx staat op z'n kop als haar man Diederik Stapel wereldnieuws wordt. Nu, vijf jaar later, vertelt ze exclusief in Margriet hoe ze die periode heeft doorstaan.

Marcelle: “De afgelopen jaren waren zwaar. Pas nu heb ik het gevoel dat we de boel weer aardig op orde hebben. Diederik heeft zijn val en depressie overleefd. We zijn bij elkaar en hebben twee fantastische meiden. We gaan weer lekker op vakantie. Een moment waarop ik denk: het leven is weer normaal. En sinds ik twee jaar geleden ben benoemd als wethouder van Tilburg, draait mijn eigen leven ook op volle toeren. Ik geniet enorm, en ben blij dat ik destijds door de fractie van D66 gevraagd ben me kandidaat te stellen. Het is fijn om vanuit je passie te kunnen werken voor je eigen stad. En toch... lijkt alles als de dag van gisteren.”

Wereldnieuws

“Het geknoei met onderzoeken was wereldnieuws. De internationale pers stond voor onze deur, nadat de Universiteit Tilburg het nieuws wereldkundig maakte.

Maandenlang. Als ik de deur opendeed, draaiden de camera's. Vanaf het moment dat ik het hoorde, had ik anderhalve week de tijd om me hierop voor te bereiden, voordat de rest van de wereld het zou weten. Gelukkig besepte ik toen niet hoe groot de affaire zou worden. Maar goed ook, anders was ik misschien wel gillend weggerend.

Ik wist nergens van. Hield me nooit bezig met de inhoud van Diederiks werk; ik had mijn eigen werk. Een van zijn collega's belde en zei dat Diederik na een heftig gesprek spoorloos was verdwenen. Urenlang was hij onbereikbaar, ik kreeg hem niet te pakken aan de telefoon. Toen hij eindelijk 's nachts thuiskwam, vertelde hij zijn verhaal. Oké, bij mijn man zit blijkbaar een draadje los, misschien wel heel veel draadjes, dacht ik na zijn uitleg. Ik ben een goede crisismanager, dus ik stond direct in de overlevingsstand. Tijd voor emoties was er niet. Ik belde onze twee beste vrienden en mijn zusje, vroeg ze onmiddellijk te komen en maakte een draaiboek. Voor zover ik toen het slagveld kon overzien, had ik een psychiater, advocaat, woordvoerder en een financieel expert nodig. Er viel tweederde van ons inkomen weg. Diederik kreeg geen uitkering. Niet het belangrijkste probleem, maar het moest wel worden opgelost. En ja, natuurlijk vroeg ik me af of ik wel bij hem wilde blijven. Ik was razend. Maar ik besepte goed dat ik direct een keuze moest maken, voordat alles in het nieuws kwam. Je kunt niet halfslachtig naast hem

gaan staan. Wat hij heeft gedaan, kan echt niet. Hij heeft door zijn handelen medewerkers en promovendi gedupeerd en daar veel mensen verdriet mee gedaan. Dat de wereld de wetenschapper zou straffen, begreep ik direct. Maar Diederik is veel meer dan de wetenschapper; hij is zoon van twee lieve ouders, een broer, en een heel leuke vader van onze dochters. Hij is mijn maatje. Ik ben nooit verliefd geworden op een professor, maar op een jongen in een spijkerbroek op de middelbare school. Een jongen die heel erg slim was, te gek, lief en creatief. Hij is mijn bron van energie en creativiteit. Ik hield heel veel van hem en nu maakte Diederik een fout. Ik was woest, maar bleef en stelde mijn eisen: alles bekennen, meewerken aan het onderzoek en excuses aanbieden. Gelukkig was daar geen discussie over.”

Papa op het 8 uurjournaal

“Ik maakte me vooral druk om de leefwereld van de meiden. Hoe zouden burens, klasgenootjes, sportgenootjes en ouders van de hockeyclub reageren? Over familie

en vrienden maakte ik me geen zorgen, we hebben een warme band. Ze hebben Diederik nooit veroordeeld. Ook directe burens reageerden begripvol, ze zagen ook het hele mediacircus voor de deur. Op de eerste ochtend na de persconferentie op de Universiteit Tilburg ging ik mee naar de klas van mijn jongste dochter, en probeerde ik uit te leggen wat Diederik had gedaan. Dat het zo iets was als afkijken bij een proefwerk of zomaar iets invullen. ‘Ik snap niet waarom jullie allemaal zo verdrietig zijn. Als mijn vader op het 8 uurjournaal zou komen, zou ik super-trots zijn,’ reageerde een klasgenootje. Kinderen zijn ontroerend.

De meiden hadden al snel in de gaten dat hun vader hard en rechtlijnig werd aangepakt in de media. Er was geen ruimte voor nuance. Verschrikkelijk, ze zagen de foto van hun vader overal. Ineens werd hij gebombardeerd tot bekende Nederlander. Ik heb nooit begrepen waarom de universiteit zowel zijn foto als achternaam direct aan de pers heeft gegeven. Ik snap dat ze in shock waren, maar een beetje afstand ►

HOE ZIT HET OOK ALWEER?

Diederik Stapel is een schrijver en psycholoog en voormalig hoogleraar sociale psychologie, die in september 2011 internationaal in het nieuws kwam vanwege wetenschappelijke fraude. Stapel werd ontslagen bij de Universiteit Tilburg en leverde vrijwillig zijn doctorstitel in. Hij kreeg een taakstraf van 120 uur. Onlangs kwam zijn boek *Zuchten* uit; eerder schreef hij *Ontsporing* (2012) en *De fictiefabriek* (met A.H.J. Dautzenberg, 2014).

Over Marcelle

Marcelle Hendrickx is wethouder voor D66 in Tilburg. Zij heeft de portefeuille onderwijs, jeugd, cultuur, emancipatie, integratie en p&o. Eerder heeft zij een jarenlange carrière binnen het hoger onderwijs en de overheid gehad. Marcelle en Diederik hebben twee dochters (14 en 17).

was fijn geweest. Een jaar lang was er maandelijks een persconferentie, een update, op de universiteit. Ik kon niks en moest laveren tussen de boze buitenwereld en onze verdrietige binnenwereld. Ingewikkelde tijden. Dat eerste jaar zijn we volledig stil gebleven richting de media, op het maken van excuses via een persverklaring na. Van een vriendin kreeg ik een boekje van de dalai lama, *De kracht van het mededogen*, vol wijze woorden over de kunst van mededogen en barmhartigheid. Het lag lang op mijn nachtkastje. Elke avond las ik een bladzijde, zo ebde mijn boosheid weg en kon ik de nieuwe dag aan.”

Bergafwaarts

Op de dag van het verschijnen van het eerste conceptrapport van de commissie-Levelt, zag ik Diederik instorten. Dat rapport ging over het waarheidsgehalte van zijn onderzoekswerk, en ook over zijn karakter, zijn motieven en verlangens. Over hoe hij in het leven zou staan. Inhoudelijk wil ik niet op het persoonlijke rapport ingaan, maar één ding is zeker: ik herkende er niets in. Wat Diederik heeft gedaan kan echt niet, maar sommige uitspraken kwamen op mij over als een persoonlijke afrekening in plaats van een onafhankelijk oordeel van een onderzoekscommissie over het werk van de wetenschapper. Waarom Diederik het heeft gedaan, kan ik niet goed verklaren. Voor hem is dat ook een enorme zoektocht geweest. Hij heeft er een mooi boek over geschreven. Er is ook niet één oorzaak voor te vinden en hij is ook niet gek. Het is een combinatie van persoonlijkheid, ambitie, het functioneren van de wetenschap en zijn vakgebied, en een aantal toevalligheden. Daarna ging

het snel bergafwaarts met Diederik; hij werd erg depressief en had geen zin meer in het leven. De wens om dood te zijn werd steeds sterker en concreter. Maar een leven zonder Diederik, dat ging me mooi niet gebeuren. Ik had hem nodig. Hij is mijn spiegel, geeft me wijze adviezen, zegt dat ik de moeite waard ben. En onze dochters hadden hem natuurlijk ook hard nodig. Ondanks zijn depressie waren ze heel close met hem. Soms leken ze er wel beter mee om te kunnen gaan dan ik. Gelukkig waren ze ook heerlijk druk met hun eigen leven, dat leidde af. Hoe gek dat misschien ook klinkt. Diederik verzorgde zich niet meer. Ik trok hem 's ochtends zijn bed uit, zorgde dat hij bleef ademen. Ik was echt niet altijd de liefhebbende echtgenoot en vrolijk zorgende moeder. Ik kon superchagrijnig zijn. Zeker naar Diederik was ik streng. Ik móést wel voor het geld en de meiden zorgen. Zorgen dat we in de samenleving bleven staan. 's Nachts hield ik zijn hand vast, omdat hij paniekaanvallen had. Ik huilde zelden. Ja, als mijn zusje vroeg hoe het ging. Soms als ik 's ochtends onder de douche stond. Het is zwaar om wakker te worden naast een depressieve echtgenoot. Als ik het warme water op mijn lijf voelde, kon ik zo hard huilen. Je bent dan zo naakt en kwetsbaar. Ik heb wel mensen om me heen, maar uiteindelijk moet ik het zelf doen. Hoe gingen we het in godsnaam redden? Ik voelde me eenzaam in dat vraagstuk.”

Overlever

“Diederik moest er even tussenuit, dat zou ons lucht geven. Ik kon hem ook niet 24 uur per dag bewaken. In mijn eentje moest ik een gezin op de been houden. En al die persaandacht elke dag... Op een

gegeven moment gooide ik de kranten zo bij het oud papier. Ik las ze niet meer. Diederik vertrok een paar weken naar zijn broer in het buitenland. Het verblijf bij zijn broer deed hem goed. Ik miste hem heel erg, maar vroeg me natuurlijk ook weleens af of we toch niet beter uit elkaar konden gaan. Ook voor de meiden. Ik ben geen Florence Nightingale, soms was ik er zo klaar mee. Hij had ons hele leven op het spel gezet. Rot op, dacht ik op zulke momenten. Eenmaal terug volgde Diederik intensieve therapie en kreeg hij medicijnen. Daardoor verdwenen zijn paniekaanvallen. Ik maakte bezigheidslíjstjes, zodat hij bleef deelnemen aan het dagelijkse leven. Halverwege de dag belde ik om te checken of hij ze had gedaan. Hij kon er zo pissig om worden, maar ik had ook geen zin in de was als ik na een werkdag thuis kwam. En ik wist dat als hij zwaar depressief zou blijven, ik het waarschijnlijk niet vol zou houden. Hij móést eruit komen. Ik ben een overlever, en kan hard voor mezelf en de ander zijn. Mijn vader zei altijd: ‘Al zetten ze jou alleen in de jungle, dan kom je er nog uit.’ Als ik mijn toenmalige werk niet had gehad en thuis had gezeten, weet ik niet of we het hadden gered. We hadden ook altijd een openbaar druk leven geleid, en opeens kwamen we nergens meer. Of ik ging alleen. Voor mij was het heel belangrijk dat ik af en toe kon bijtanken in een andere stad. Ik ging ook weleens een paar uurtjes naar museum De Pont, hier in Tilburg. Gewoon, op een bankje zitten en kijken. Ik houd erg van kunst; het geeft me rust en troost.”

Lieve briefjes

“Ik werkte toen als communicatie-manager, een publieke functie. Ik merkte dat sommige mensen het er moeilijk mee hadden dat ik ‘de vrouw van’ was geworden. Langzaam stuurden ze erop aan dat ik iets anders zou moeten gaan doen, omdat het ‘voor iedereen beter was’. Dat vond ik heel ingewikkeld om mee om te gaan. Alsof ik besmet was en als zelfstandige en professionele vrouw niet meer kon bestaan. We leven in de eenentwintigste eeuw! Ik besloot die strijd niet aan te gaan; ik leverde al genoeg

‘DE RAUWE RANDJES ZIJN ER NU VANAF.
MAAR VERDRIET KRIJG JE ER NIET
in één keer uit’

gevechten op andere terreinen. Uiteindelijk ben ik als manager public affairs in Brussel gaan werken. Een heerlijke, internationale omgeving waarin ik anoniem was, weer mezelf kon zijn en als zodanig werd gewaardeerd. Thuis kregen we vaak steun uit onverwachte hoek, lieve mailtjes en briefjes van bekenden en onbekenden. Een taxichauffeur zag Diederik op een bankje zitten en gooide een briefje door de brievenbus: ‘U bent een goede man. Weet dat iemand in u gelooft,’ stond erin. Een jaar later kregen we weer zo'n briefje. Ik weet nog steeds niet van wie het is. Al die mooie boodschappen deed ik in een schaal, en die heeft jaren bij ons op de bar gestaan als symbool voor al het goede in de wereld. De kunst is, ook in mijn huidige werk, om dat te blijven zien en herkennen. De burendachten ook vaak aan ons, maakten extra eten of hingen een flesje wijn met paté aan de deur. Echt Brabants! Ze wisten dat we het krap hadden. Zo lief. Het liefst had ik het huis verkocht, maar de huizenmarkt was net ingestort. En voor de meiden was het heel fijn dat we niet hoefden te verhuizen. Ons huis was

een veilige haven waar af en toe figuurlijk de rolluiken naar beneden konden. Gevolg was wel dat we het de eerste twee jaar met ongeveer vijftig euro per week moesten doen. Flink omschakelen. De auto ging de deur uit, ik kocht geen kleding meer. Gelukkig ondersteunden ouders en familie ons. Ik heb gevloekt omdat we nauwelijks geld hadden om van rond te komen, maar zielig heb ik me nooit gevoeld. In mijn functie als wethouder kom ik zo veel echte armoede tegen. Die mensen kunnen vaak op niemand terugvallen en toch proberen ze er elke dag iets van te maken. Als ik naar hen kijk, besef ik hoe bevoorrecht ik ben met onze familie, vrienden en burens.”

Gewoon Marcelle

“Door mijn positie als wethouder kan ik me weer volop met de samenleving bezighouden met onderwerpen die ertoe doen. Toen D66 mij vroeg wethouder te worden, gaf me dat veel zelfvertrouwen: voor die mensen was ik gewoon Marcelle. Wat mijn echtgenoot heeft gedaan, is niet van invloed op mijn werk. De stad en inwoners accepteren mij, en dat geeft een goed gevoel. Mijn man en kinderen zijn trots op mij. Nu is Diederik vaak ‘de man van’. Alsof het zo moest zijn. Hij zorgt voor het huishouden en de kinderen, en steunt me enorm. Ik ben wethouder van onder andere jeugdzorg en zeg vaak tegen jonge meiden: ‘Let op en zorg goed voor jezelf. Er komen momenten waarop je alleen komt te staan in het leven en dan moet je het wel in je eentje doen. Dat kan alleen als je in jezelf gelooft en investeert.’ Ik put voor mijn werk vaak uit mijn eigen ervaring. De toenemende verharding en polarisatie doet ons land geen goed. Dus ben ik voortdurend op zoek naar de nuance, naar het verhaal achter het verhaal. Ik vind dat belangrijk, ook in de politiek.”

Wat mij verdrietig maakt, is dat het Diederik maar niet lukte om weer een fijne baan te vinden. Dat je na straf weer snel de samenleving in mag en die tweede kans krijgt, geldt kennelijk niet voor iedereen. Diederik schrijft prachtige boeken en artikelen, maar boeken schrijven is ook eenzaam. Ik gunde hem een baan. Na de zomer kon hij aan de slag bij de Hogeschool voor Toerisme en Verkeer in Breda (NHTV), en ook dat ging weer niet door in verband met zijn verleden. Van nature ben ik optimistisch, wil niet cynisch worden, maar soms werd ik er zo moedeloos van. ‘Wat is dit voor een kortzichtige samen-

leving,’ reageerden onze meiden boos op dit nieuws. ‘Dat iedereen een tweede kans verdient, is blijkbaar onzin.’ We hadden ons erop verheugd. Diederik was weer vol in het nieuws. Maar die negatieve media-aandacht kreeg een positieve wending: sinds kort werkt hij als basispsycholoog in een verslavingskliniek. Hij begint weer van onder af aan; en zijn nieuwe collega's hebben vertrouwen in hem. 's Ochtends de deur uit voor werk, en 's avonds weer thuiskomen met een verhaal doet Diederik goed.” (Lachend) “En ons... We worden weer een soort van ‘normaal gezin’. De rauwe randjes zijn er nu vanaf. Maar verdriet krijg je er niet in één keer uit, dat kost veel tijd. Diederik is een leuker mens geworden; creatief, bevlogen en meer betrokken bij de mensen die er echt toe doen. Hij is weer die jongen in spijkerbroek.” (lachend) “Z'n pakken hangen in de kast. Ik heb veel respect voor hem, hij probeert iets van het leven te maken. De kinderen hebben gezien en gevoeld dat als je elkaar echt liefhebt, je heel veel ellende kunt doorstaan. Hopelijk hebben ze daar later wat aan!” ■

‘ALS IK HAD BESEFT HOE
GROOT DE AFFAIRE ZOU WORDEN,
WAS IK MISSCHIEN WEL
gillend weggerend’